

ES Pamattiesību aģentūras pētījums
«Violence against women: an EU-
wide survey»

V.Boļšakova

26.03.2014.

FRA survey «Violence against women: an EU-wide survey»

- Pētījuma rezultāti publicēti 05.03.14.
- Pētījums veikts 2012.gadā, aptaujājot 42000 sieviešu 28 dalībvalstīs
- Katra valstī aptaujātas vidēji 1500 sievietes vecumā no 18-74 gadiem
- Aptaujas veiktas klātienē, veica īpaši apmācītas intervētājas, bija iespēja arī anonīmi atbildēt uz jautājumiem

Fiziska un seksuāla vardarbība

Vidēji ES valstīs

- Viena no trīs sievietēm vismaz reizi cieta no fiziskas un/ vai seksuālas vardarbības kopš 15 gadu vecuma.
- Pēdējo 12 mēnešu laikā pirms intervijas no vardarbības cieta 8% sieviešu (t.i. 13 miljoni sieviešu cieta no fiziskas vardarbības un 3.7 miljoni cieta no seksuālas vardarbības).
- Viena no katrām 20 sievietēm (5%) tika izvarota.
- No esošā vai bijušā partnera fiziskas un/ vai seksuālas vardarbības cieta 22% sieviešu.
- 20% sieviešu, kas cieta no esoša partnera vardarbības, un 42% sieviešu, kas cieta no iepriekšēja partnera vardarbības, norāda, ka no vardarbības cieta arī grūtniecības laikā.
- 73% sieviešu norādīja, ka viņas bērni zināja par notiekošo vardarbību.

Latvijā

- No fiziskas un/ vai seksuālas vardarbības kopš 15 gadu vecuma cieta 39% sieviešu.
- Fizisku un/ vai seksuālu vardarbību no esošā vai bijušā partnera savas dzīves laikā piedzīvoja 32% sieviešu (t.i. 269 248 Latvijas sieviešu vecumā 15-75 gadi savas dzīves laikā cieta no partnera vardarbības)
- 5% (t.i. 42 070 Latvijas sievietes) šo vardarbību piedzīvoja pēdējo 12 mēnešu laikā.
- Katrā dienā Latvijā no partnera fiziskas un/ vai seksuālas vardarbības cieš vidēji 115 sievietes (pieņemot, ka gadā pret katru bija vērsts tikai viens vardarbības akts).
- Rādītājs – 32% sieviešu, kas cieta no partnera fiziskas/ seksuālas vardarbības, ir viens no augstākajiem Eiropā (32% ir vēl tikai Dānijā, 30% - Somijā, parējās valstīs – zem 30%).

Vardarbīga partnera raksturojums

- Nav nozīmes tam, cik ilgi pāris ir kopā, vardarbība var būt attiecībās, kas ilgst mazāk nekā gadu, un attiecībās, kas ilgst vairāk nekā 20 gadus;
- partneri, kuriem ir nepabeigta pamatizglītība, ir vardarbīgāki pret partneriem, kuriem ir augstākā izglītība;
- tam, vai vardarbīgais partneris ir nodarbināts vai ir bezdarbnieks, nav nozīmes, tomēr vardarbīgāki ir tie partneri, kuri strādā lauku darbos vai nekvalificētu fizisku darbu;
- vardarbīgāki ir tie partneri, kuri regulāri lieto alkoholu, kā arī tie, kuri ir vardarbīgi arī ārpus mājas.

Vardarbība no partnera puses ir **ilgstoša**, vairāku gadu garumā, bieži vien tā turpinās, arī sievietei šķiroties no partnera. Puse gadījumos, kad sievietes aizgāja no sava partnera, vardarbība bija galvenais šķiršanas avots, un vēl 19% gadījumu vardarbība sekmēja lēmumu izbeigt attiecības. *(te var domāt, kādēļ LV ir tik augsts šķiršanu skaits).*

Psiholoģiska vardarbība

FRA pētījuma ietvaros psiholoģisku vardarbību raksturoja ar šādiem rādītājiem:

- kontrolējošā uzvedība (piem., neļauj tikt ar draugiem/ radiem),
- ekonomiskā vardarbība (piem., aizliegums strādāt algotu darbu),
- aizvainojoša uzvedība (piem., aizvainošana citu cilvēku klātbūtnē, draudi fiziski ievainot),
- draudi nodarīt pāri bērniem, utt.

Eiropā no partnera psiholoģiskas vardarbības vidēji cieta 32% sievietes, tai skaitā 5% cieta no ekonomiskās vardarbības. Lielāka daļa sieviešu, kuras norādīja, ka cieta no vairākām psiholoģiskās vardarbības formām (četrām un vairāk) no partnera puses, cieta arī no partnera fiziskas un/ vai seksuālas vardarbības.

No esošā vai bijušā partnera psiholoģiskas vardarbības savas dzīves laikā Latvijā cieta 60 % sievietes (t.i. 504 839 Latvijas sievietes). Šis rādītājs ir augstākais Eiropā; tikpat liels ir vēl tikai Dānijā.

Vajāšana

Vajāšana - nevēlami telefona zvani, e-pasti, izsekošana, bojāts īpašums utt.

No vajāšanas savas dzīves laikā ES cieta 18% sieviešu, tai skaitā 5% (9 miljoni sieviešu) cieta pēdējo 12 mēnešu laikā. Katra piektā sieviete no vajāšanas cieta ilgāk nekā divus gadus. No visām sievietēm, kuras cieta no vajāšanas, 9% vajāja viņu bijušais partneris.

Latvijā cieta 14% sieviešu (t.i. 117 796 Latvijas sievietes), tai skaitā 4% (t.i. 33 656 sievietes) cieta pēdējo 12 mēnešu laikā.

Seksuāla aizskaršana

(sexual harassment)

Seksuāla aizskaršana pētījuma ietvaros - fizisku aizskaršana (nevēlami pieskārieni, skūpstī), verbāla aizskaršana (aizvainojoši seksuāli komentāri vai joki), neverbālas aizskārums formas, tai skaitā internetā (aizvainojoši seksuāli e-pasti, sms, komentāri sociālajos tīklos).

ES līdz pat 55% sieviešu cieta no seksuālas aizskaršanas, tai skaitā apm. 20% sieviešu cieta no seksuālas aizskaršanas pēdējo 12 mēnešu laikā.

Bieži vien seksuāla aizskaršana notiek darba vidē – 32% sieviešu norādīja, ka tas bija priekšnieks, kolēģis vai klients. Turklāt no seksuālas aizskaršanas visbiežāk cieš sievietes, kuras strādā labi apmaksātās, prestižās profesijās (vadošās menedžeres, direktores, advokāti, ārsti, arhitekti utt.) – līdz par 75%.

Latvijā rādītājs ir zemāks nekā vidēji ES – līdz 47%, tai skaitā 14% pēdējo 12 mēnešu laikā.

Pieaugušo vardarbība pret bērniem

Vidēji ES

- 33% (61 miljons) sieviešu pieredzēja fizisku vai seksuālu vardarbību bērnībā (līdz 15 gadu vecumam),
- tai skaitā 12% norādīja, ka piedzīvoja seksuālu vardarbību no pieaugušā cilvēka, turklāt puse gadījumos tas bija nepazīstams cilvēks.
- Fiziska vardarbība ir biežāka vardarbības forma bērnībā, 55% sieviešu kā vardarbības veicēju norādīja tēvu, 46% - māti.

Latvijā

- 34% meiteņu līdz 15 gadu vecumam (t.i. 48 436 Latvijas meitenes) cieta no pieaugušo vardarbības,
- tai skaitā, 30% (t.i. 42 737 meitenes) cieta no fiziskas vardarbības (piemēram, raušana aiz matiem, sišana ar nūju vai siksnu)
- un 7% (9972 meitenes) cieta no seksuālas vardarbības.

Ziņošana

-Lielāka daļa (apm. 70%) sieviešu Eiropā nekad nevienam nebija stāstījušas pat par smagāko piedzīvoto vardarbības gadījumu. Tā, 66% gadījumos, kad vardarbība bija **no partnera puses**, par to netika ziņots ne policijai, ne atbalsta dienestiem, ne ārstiem. 75% gadījumos, kad vardarbība piedzīvota **no sveša cilvēka puses**, par to netika ziņots.

- Policijai par visnopietnāko vardarbības gadījumu **no partnera puses ES valstīs** vidēji ziņoja 14% sieviešu, **Latvijā** – 17% sieviešu.

- Par visnopietnāko vardarbības gadījumu **no sveša cilvēka puses ES valstīs** vidēji ziņoja 13% sieviešu, Latvijā – 10%.

Neziņošanas iemesli

- Biežākais iemesls, kāpēc neziņoja policijai – uzskatīja, ka labāk tikt ar to galā pašai vai neuzskatīja, ka bija vērts par to ziņot policijai.
- LV biežāk nekā vidēji ES sievietes norādīja, ka policijai neziņoja, jo neuzskatīja, ka tā kaut ko izdarītu (9% pret 14%)
- Ceturtajai daļai cietušo kauna vai mulsuma sajuta bija iemesls, kādēļ viņas nepaziņoja par pārciest

Bailes no vardarbības

Vairāk nekā pusei (53%) sieviešu ES ir jāpielāgo sava dzīve tā, lai izvairītos no noteiktām situācijām vai vietām, baidoties, ka var ciest no fiziskas vai seksuālas vardarbības.

Piemēram, izvēlas neuzturēties publiskajās vietās, kad nav citu cilvēku, izvairās iet pa noteiktām ielām, izvairās iziet vienas pašas no mājām, izvairās atvērt durvis, kad mājās ir vienas pašas. 4% izvairās iet uz mājām, baidoties par to, kas tur varētu notikt, baidoties no fiziskas un seksuālas vardarbības. 8% sieviešu atzīst, ka vismaz dažreiz viņas nesa līdzi kaut ko paš aizsardzībai.

Problēmas atpazīšana

- **Vidēji ES** 39% sieviešu atzīst, ka draugu un paziņu vidū zina kādu citu sievieti, kura cieš no vardarbības ģimenē. 22% norāda, ka zina kādu citu sievieti darba vietā, kura cieš no vardarbības ģimenē.
- **Vidēji ES** 19% sieviešu nezina par atbalsta centriem, kuros var saņemt palīdzību.
- **Latvijā** mazāk nekā vidēji ES ir to sieviešu, kuras pazīst kādu citu, kura cieš no vardarbības ģimenē: savu draugu un paziņu vidū – 31 %, darbā – 21%.
- **Latvijā** ir ļoti liels to sieviešu skaits, kuras nezina nevienu organizāciju, kas sniedz palīdzību vardarbības gadījumos- 49%. Respondentiem tika piedāvāti trīs organizāciju nosaukumi: Resursu centrs sievietēm „Marta”- atpazīst 34% sieviešu, krīzes centrs „Skalbes”- atpazīst 38% sieviešu, Talsu novada krīzes centrs – atpazīst 24% sieviešu.
- 21% sieviešu zina par vienu no organizācijām, 15% - par divām, 15% - par trīs organizācijām.

